

Delphi

Promemoria angående likställighetsprincipen och klimatanpassning

2023

Katarina Ibold och Gälle Bjurström, **Advokatfirman Delphi**
På uppdrag av **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)**

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och frågeställning	s.3
2.	Disposition	s.3
3.	Tillämpliga regler	s.4
4.	Några av de risker som kan aktualiseras om en kommun bryter mot reglerna	s.5
5.	Rättspraxis	s.6
6.	Likställighetsprincipen och klimatanpassning i olika skrifter	s.20

Promemoria angående likställighetsprincipen och klimatanpassning

Katarina Ibold / Partner / Advokat, Gaëlle Bjurström / Senior Associate / Advokat

1. Bakgrund och frågeställning

1.1 Likställighetsprincipen, som uttrycks i 2 kap. 3 § kommunallagen (2017:725) ("KL"), innebär följande.

"Kommuner och regioner skall behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat."

1.2 Principen är av särskild betydelse när fullmäktige fastställer avgifter för kommunala tjänster och nyttigheter, men kan också aktualiseras i andra situationer. I flera skrifter (såsom Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning 2022, ss 274-275 och Riksrevisionens granskningsrapport Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (RiR 2022:29), s 42 och s 72) samt i SMHI:s uppföljning av kommunernas arbete med klimatanpassning, lyfts likställighetsprincipen som ett möjligt hinder för kommunernas arbete med klimatanpassning.

1.3 Mot denna bakgrund har Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ("SMHI") gett Advokatfirman Delphi ("vi", "oss") i uppdrag att närmare utreda:

1.3.1 eventuell rättspraxis som behandlar likställighetsprincipens tillämpning i samband med kommuners klimatanpassningsåtgärder,

1.3.2 eventuell rättspraxis som belyser likställighetsprincipens tillämpning i samband med andra fysiska åtgärder i städer och

1.3.3 annan rättspraxis som kan bidra till att belysa under vilka omständigheter vissa kommunala åtgärder har ansetts förenliga respektive oförenliga med likställighetsprincipen.

2. Disposition

2.1 Denna PM är disponerad som följer.

2.2 Inledningsvis, under punkt 3, beskrivs de tillämpliga reglerna på ett övergripande plan.

2.3 Därefter beskrivs, under punkt 4, några av de risker som kan aktualiseras om en kommun bryter mot de tillämpliga reglerna.

2.4 Punkt 5 innehåller en praxisgenomgång där vi inledningsvis redogör för gjorda sökningar i databasen JUNO samt (om tillämpligt) vilka urvalskriterier som vi har tillämpat. Vidare ges en kort sammanfattning av domarna, rättsfrågan och/eller rättsområdet i respektive mål.

2.5 Avslutningsvis, under punkt 6, återges utdrag ur litteraturen som enligt oss kan bidra till att

belysa de utmaningar som har identifierats när likställighetsprincipen har aktualiserats inom ramen för kommunernas arbete med klimatanpassning.

3. Tillämpliga regler

3.1 I 2 kap. 1 § KL regleras den grundläggande kommunala kompetensen. Av bestämmelsen framgår att kommuner och regioner själva får ha hand om angelägenheter som är av allmänt intresse och som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar.

3.2 Det som avgör om en angelägenhet är av allmänt intresse är om det kan anses finnas ett allmänt, samhälleligt och till det egna området knutet intresse att kommunen eller regionen vidtar den aktuella åtgärden. Frågan bedöms med utgångspunkt i om det är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt att kommunen eller regionen befattar sig med angelägenheten, inte i om det finns ett kvantitativt betydande behov. Om det kan anses finnas ett allmänt intresse att en kommun eller en region har hand om en angelägenhet, får kommunen eller regionen ha hand om den även om åtgärden bara kommer en mindre del av kommunens eller landstingets område eller ett mindre antal av medlemmarna direkt till godo.¹

3.3 Som framgår ovan stadgas likställighetsprincipen i 2 kap. 3 § KL. Principen innebär att kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Bestämmelsen innebär att det inte är tillåtet för kommuner och regioner att utan lagstöd särbehandla vissa kommunmedlemmar eller grupper av kommunmedlemmar annat än på objektiv grund. Principens kärna är att kommunmedlemmar som är i samma situation ska behandlas lika. För att uppfylla detta krav behöver kommuner och regioner i sin verksamhet agera systematiskt på ett sådant sätt att systematiken kan betecknas som rättvis. Kravet på likabehandling innebär således också att olika fall ska behandlas olika.²

1. Prop. 2017/18:163. Nationell strategi för klimatanpassning, s 23.
2. Se Tom Madell, Olle Lundin, Kommunallagen. En kommentar (1 februari 2023, version 4, JUNO), kommentar till 2 kap. 3 §.

3.4 Likställighetsprincipen anses vara av särskild betydelse när fullmäktige fastställer avgifter för kommunala tjänster och nyttigheter, men kan också aktualiseras i andra situationer. Principen gäller enbart kommunens egna medlemmar, i egenskap av kommunmedlemmar. Principen är därför inte tillämplig vid t.ex. upphandlingar, när en kommun köper eller säljer fastigheter eller i övrigt när en kommun sköter sin förmögenhetsförvaltning. Ett annat exempel är när kommunen träder i kontakt med sina anställda i sin egenskap av arbetsgivare, t.ex. vid en lönekonflikt. En arbetstagare kan således inte med hänvisning till likställighetsprincipen kräva samma lönenivå som sina kolleger.³

3.5 Som framgår ovan kan avsteg göras i lag från likställighetsprincipen. I viss speciallagstiftning, såsom lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, har principen givits en sådan utformning att den gäller oavsett till vem en kommunal prestation riktar sig eller av vem avgiften tas ut.⁴ I andra speciallagar, såsom befogenhetslagen (2009:47), stadgas undantag från principen.

3.6 Likställighetsprincipen utgör en målsättningsprincip och ställer därför inte några preciserade krav på kommunernas handlande.⁵ Principen har i rättspraxis tolkats relativt strängt när det gäller kommunala avgifter. Däremot har principen tolkats annorlunda vid andra typer av beslut, exempelvis tillhandahållande av anläggningar till kommunmedlemmarna eller antagande av detaljplaner.⁶ Vid dessa typer av beslut har kommunen ansetts ha ett förhållandevis stort handlingsutrymme (se punkt 5 nedan). Inom vissa områden har till och med viss skillnad i servicenivå mellan olika delar av kommunen ansetts förenligt med likställighetsprincipen.⁷

3. Se Tom Madell, Olle Lundin, Kommunallagen. En kommentar (1 februari 2023, version 4, JUNO), kommentar till 2 kap. 3 §.

4. SOU 1992:72. Om en ny kommunallag s 28.

5. SOU 1992:72 s. 724.

6. Se Tom Madell, Olle Lundin, Kommunallagen. En kommentar (1 februari 2023, version 4, JUNO), kommentar till 2 kap. 3 §.

7. Johan Höök, Kommunallag (2017:725) 2 kap. 3 §, Lexino 15 januari 2023, (UNO).

4. Några av de risker som kan aktualiseras om en kommun bryter mot reglerna

Laglighetsprövning enligt 13 kap. KL

- 4.1** En kommunmedlem som anser att ett kommunalt beslut strider mot likställighetsprincipen kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten för laglighetsprövning.
- 4.2** Kommunmedlemmen ska vid överklagandet ange en prövninggrund. I den tidigare kommunallagen (1977:179) fanns inte likställighetsprincipen inskriven som lagtext, varför prövningsskäl "orättvis grund" brukade användas.⁸ Genom att likställighetsprincipen nu finns stadgad i 2 kap. 3 § KL, kan prövningsskäl "står i strid mot lag eller annan författning" användas i stället (se 13 kap. 8 § p. 4 KL).
- 4.3** Om ett beslut enligt domstolen skulle anses strida mot lag eller annan författning, är konsekvensen att beslutet ska upphävas. Ett överklagande hindrar inte att kommunen verkställer det klandrade beslutet, vilket kan leda till att ett beslut som enligt domstolen ska upphävas redan har verkställts. Om så är fallet ska beslutet som redan har verkställts rättas i den utsträckning som det är möjligt. Om ett beslut inte redan har verkställts får däremot inte det beslutet verkställas.
- 4.4** Av betydelse för kommunernas arbete med klimatanpassning är att vissa beslut enligt plan- och bygglagen (2010:900) ("PBL") får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning, se nedan.

Laglighetsprövning av vissa beslut enligt PBL

- 4.5** Enligt 13 kap. 1 § PBL får följande beslut enligt PBL överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. KL:
1. kommunfullmäktiges beslut om översiktsplan,
 2. kommunfullmäktiges beslut om planeringsstrategi för översiktsplanering,

8. Prop. 1990/91:117. Om en ny kommunallag s 135f.

3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,
4. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,
5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser,
6. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,
7. kommunfullmäktiges beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden,
8. kommunens beslut om riktlinjer för exploateringsavtal,
9. regionfullmäktiges beslut om regionplan, och
10. regionfullmäktiges beslut om aktualitetsprövning av regionplan.

- 4.6** I nästa kapitel återges ett urval av rättspraxis som kan bidra till att belysa likställighetsprincipens betydelse för kommunernas arbete med klimatanpassning.

5. Rättspraxis

Rättspraxis avseende kommuners klimatanpassningsåtgärder

En sökning i Junos rättsdatabas med sökorden "klimatanpassning*" "likställighetsprincip*" gav 7 domar som resultat, alla hos mark- och miljödomstolarna. I samtliga fall har någon av parterna hänvisat till likställighetsprincipen. Inget av rättsfallen rörde laglighetsprövning enligt KL och domstolarna bedömde inte frågan om beslutets förenlighet med likställighetsprincipen.

Rättspraxis avseende andra fysiska åtgärder i städer

En sökning i Junos rättsdatabas med sökorden "likställighetsprincip*", "fysiska åtgärder" och "städer" gav 0 resultat.

En sökning i Junos rättsdatabas med sökorden "likställighetsprincip*" och "fysiska åtgärder" gav 0 resultat.

En sökning i Junos rättsdatabas med sökorden "likställighetsprincipen" och "PBL" gav 474 resultat. Bland dessa har vi gjort ett urval utifrån följande kriterier;

- (i) relevans (enligt Junos sorteringsverktyg och genom en snabb, övergripande, bedömning),
- (ii) instans (där domar från högre instans har prioriterats framför domar från lägre instans), samt
- (iii) till viss del utifrån datum (där nyare domar har prioriterats framför äldre domar).

Nedan följer en sammanställning av rättsfall där kommunens beslut har ansetts förenligt med likställighetsprincipen.

Instans	Mål nr	Fråga/slutsats
Högsta förvaltnings-domstolen	HFD 1189-12	Att kommunfullmäktige i Vaxholms kommuns beslutade att anta en ny detaljplan, som enligt klaganden innebar begränsade byggrätter för vissa fastigheter på Skogsöudde, ansågs inte strida mot bl.a. likställighetsprincipen. I målet gjorde högsta förvaltningsdomstolen följande bedömning. <i>Det har i målet inte kommit fram att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som finns i planärenden eller att det vid handläggningen förekommit något el som kan ha påverkat utgången i ärendet. Regeringens beslut kan därför inte anses strida mot någon rättsregel på det sätt som sökandena angett. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.</i>

Regeringsrätten	RegR 1470-2010	<p>Sotenäs kommuns beslut om antagande av detaljplan för Varvet Klev 2:2 m.fl., som enligt klaganden innebar större havsutsikt än vad som medgivits i tidigare antagna detaljplaner, stred inte mot bl.a. likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>I målet har det inte kommit fram att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som finns i planärenden eller att det vid handläggningen förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RA 2009 not 55	<p>Rättsprövning av beslut att anta detaljplan för att möjliggöra en strandpromenad.</p> <p>Klaganden anförde bl.a. att antagandebeslutet stred mot kommunallagens likställighetsprincip. I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>Ifrågavarande bestämmelser utgör allmänt hållna riktlinjer för avvägning mellan olika intressen och tillgodoseende av olika behov. Det finns därför ett betydande utrymme för olika bedömningar och en förhållandevis stor handlingsfrihet för de beslutande myndigheterna. Vad som förevarit i målet visar inte att regeringen vid tillämpning av dessa bestämmelser skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i planärenden. Det har inte heller i övrigt visats att det har förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i målet, och det framgår inte klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RegR 5017-2008	<p>Beslut om antagande av detaljplan för ny väg till bl.a. Apelvikens camping, som enligt klaganden innebar påtaglig störning för den öppna utblicken mot havet för klagandens camping, ansågs inte strida mot likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>De i målet tillämpliga bestämmelserna i PBL är allmänt hållna och ger myndigheterna ett förhållandevis stort utrymme för bedömningar. Detta gäller också för de avvägningar som ska göras dels mellan allmänna och enskilda intressen, dels mellan olika enskilda intressen. Det har i målet inte kommit fram att regeringen vid</i></p>

		<p><i>beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i planärenden eller att det vid handläggningen förekommit något fel som påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RegR 5572-2008	<p>Överklagande av Värmdö kommuns beslut om antagande av detaljplan med tillstånd till nyetablering av en ridskola och hästverksamhet intill ett bostadsrättsområde överklagades, då det enligt klaganden bl.a. ansågs strida mot likställighetsprincipen eftersom beslutet negativt påverkade andra fastigheter i bostadsrättsområdet. Enligt regeringsrätten stred beslutet inte mot likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>De i målet tillämpliga bestämmelserna i PBL är allmänt hållna och ger myndigheterna ett förhållandevis stort utrymme för bedömningar. Det har i målet inte kommit fram att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i planärenden eller att det vid handläggningen förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RA 2007 not 200	<p>Beslut att anta ny detaljplan för att möjliggöra ytterligare bebyggelse ansågs inte strida mot likställighetsprincipen, trots att den nya detaljplanen enligt klaganden innebar ökad insyn och påverkad skuggbildning för redan befintliga fastigheter.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>I målet har inte framkommit att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i planärenden eller att det vid handläggningen har förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Regeringens beslut kan därför inte anses strida mot någon rättsregel på det sätt som sökandena har angett. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut skall därför stå fast.</i></p>

Regeringsrätten	RÅ 2006 not 109 / RegR 2860-2005	<p>Beslut om upphävande av områdesbestämmelser, som enligt klaganden innebar förmåner för vissa fastigheter, ansågs inte strida mot likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>Regeringen har inte vid beslutsfattandet överskridit gränserna för det bedömningsutrymme som finns i planärenden eller att det vid handläggningen har förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Regeringens beslut kan därför inte anses strida mot någon rättsregel på det sätt som L.H. har angett. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut skall därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RegR 2834-2006	<p>Beslut om antagande av detaljplan för bostäder vid Stallvägen inom stadsdelen Björlanda (Göteborgs kommun), som enligt klaganden innebar betydande olägenheter för vissa fastigheter, ansågs inte strida mot bl.a. likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>I målet har inte framkommit att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i planärenden eller att det vid handläggningen har förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Regeringens beslut kan därför inte anses strida mot någon rättsregel på det sätt som sökandena har angett. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut skall därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RÅ 2005 not 39 / RegR 7082-2004	<p>Beslut att bifalla förhandsbesked om nybyggnad av bostadshus överklagandes då klaganden bl.a. ansåg att beslutet stred mot likställighetsprincipen, eftersom beslutet inte innehöll samma restriktioner som klagandens bygglov.</p> <p>Regeringsrätten uttalade att fastigheterna hade stora skillnader vad gäller arrondering och bebyggelsestruktur, vilket medförde att skilda överväganden behövde göras vid prövningen av bygglov på respektive fastighet. Beslutet ansågs inte strida mot likställighetsprincipen.</p> <p>Därtill anförde regeringsrätten följande.</p> <p><i>De i målet tillämpliga bestämmelserna i PBL och miljöbalken är allmänt hållna och ger myndigheterna ett förhållandevis stort utrymme för bedömningar. I målet har inte framkommit att regeringen vid beslutsfattandet skulle</i></p>

		<p><i>ha åsidosatt kraven på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen eller i övrigt felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i ärenden om förhandsbesked för bygglov. Inte heller ger utredningen i målet vid handen att det vid handläggningen förekommit något fel som påverkat utgången i ärendet. Regeringens beslut kan därför inte anses strida mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på något annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut skall därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RegR 1425-2003	<p>Överklagande av miljönämnds beslut.</p> <p>Klaganden anförde att allas likhet inför lagen, saklighet och opartiskhet inte iakttagits, eftersom utredningarna styrts på sådant sätt att beslutet hade blivit ett annat än vad det eljest skulle ha blivit.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>Handlingarna i målen ger inte vid handen att regeringen grundat sina beslut på ett felaktigt faktaunderlag eller att regeringen felbedömt fakta eller åsidosatt regeringsformens krav på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen.</i></p>
Regeringsrätten	RegR 1941-2001	<p>Överklagande av beslut av Kommunfullmäktige i Huddinge kommun att upphäva byggnadsplaner för Vidja inom kommundelen Vidja och att anta områdesbestämmelser.</p> <p>Av handlingarna i ärendet framgick att 19 av områdets ca 510 bebyggda fastigheter hade bedömts vara avsedda för helårsboende och därför betecknats med bokstaven H på plankartan. Bestämmelserna om högsta tillåtna byggnadsarea för fritidshus gällde följaktligen endast vissa fastigheter. Sökandena i målet menade att den klassindelning som gjorts genom att vissa fastigheter betecknats med H och därvid getts favörer, stred mot den kommunala likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>Vad som förekommit i målet ger inte vid handen att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit det handlingsutrymme som finns i ärenden enligt plan- och bygglagen (1987:10). Utredningen i målet visar vidare inte att det vid handläggningen av nu aktuella planärenden förekommit något förfarandefel som kan ha påverkat utgången i ärendena. Det framgår inte heller klart</i></p>

		<i>av omständigheterna att regeringens klandrade avgörande på något annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut skall därför stå fast.</i>
Regeringsrätten	RegR 6221-2000	<p>Beslut avseende detaljplan för Uttringe Hage, Salems kommun, ansåg inte strida mot bl.a. likställighetsprincipen.</p> <p>Klaganden anförde följande. Att kommunen ansåg att samtliga kostnader skulle tas ut lika för alla fastigheter i detaljplaneområdet, trots att detta bestod av ett ursprungligt område samt ett område av obebyggd råmark, innebar att nuvarande fastighetsägare skulle behöva betala för en exploatering som de varken hade nytta eller vinst av. Klaganden menade att det uteslutande var ägarna till råmarken som skulle betala, eftersom dessa skulle ha möjlighet att sälja färdiga tomter med god vinst när exploateringen var klar. Beslutet innebar således enligt klaganden att de missgynnats i förhållande till andra kommunmedlemmar då kommunen inte tagit hänsyn till den kommunala likställighetsprincipen.</p> <p>Regeringsrätten fann att varken vad sökanden anförde eller vad som klart framgick av omständigheterna i ärendet visade att beslutet stred mot bl.a. likställighetsprincipen.</p>
Regeringsrätten	RegR 4326-2000	<p>Överklaganden i fråga om en detaljplan för Engelbrektsvägen, fastigheten Jakobsberg 11:7 m.fl., Järfälla kommun.</p> <p>Klaganden anförde att beslutet stred mot likställighetsprincipen eftersom kommunmedlemmar som protesterat mot planen vid Engelbrektsvägen behandlats sämre från kommunens sida än kommunmedlemmar som protesterat mot en plan vid Ryttervägen samt att den stora förändringen av detaljplanen, enplanshus mot fyra våningshus och förflyttning av byggplatsen, utgjorde en betydande olägenhet för omgivningen och närboende men har totalt förringats.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>Regeringsrätten finner att sökandena inte har visat att regeringen vid beslutsfattandet har felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger i planärenden. Det har inte heller framkommit att det vid handläggningen förekommit något sådant fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i ärendet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut skall därför stå fast.</i></p>

Högsta förvaltningsdomstolen	RÅ 1998 ref 35	<p>Beräkning av bygglovsavgift när en byggherre inom ett område uppför ett antal enfamiljshus, av vilka flera är av samma typ.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>I den tillämpliga taxan finns ingen generell bestämmelse, utom i fråga om mätningssavgiften, som direkt tar sikte på hur bygglovsavgiften skall beräknas för bebyggelse som brukar betecknas grupphus eller för liknande typer av bebyggelse. Möjligheter finns dock att med stöd av 2 § 2.1 tredje stycket i taxan beakta de samordningsfördelar som kan uppkomma för byggnadsnämnden vid sådan bebyggelse genom att nämnden kan reducera avgiften. En reduktion har också skett i detta fall i fråga om gransknings- och tillsynsavgifterna. Byggnadsnämnden har vid bestämmandet av dessa avgifter utgått från en objektfaktor som beräknats för varje fastighet för sig. I de fall åtgärder kunnat samordnas har dock avgifterna bestämts efter en objektfaktor som beräknats efter den sammanlagda ytan för berörda fastigheter. Mätningssavgiften har bestämts efter en objektfaktor som beräknats på den sammanlagda ytan. De beräkningsmetoder som byggnadsnämnden tillämpat vid bestämmandet av bygglovsavgiften strider inte mot den av fullmäktige antagna taxan eller mot någon allmän princip för uttag av kommunala avgifter. Byggnadsnämndens beslut skall därför fastställas.</i></p>
Regeringsrätten	RÅ 1997 not 29	<p>Rättsprövning – plan- och bygglagen – antagande av detaljplan.</p> <p>Enligt klaganden stred beslutet mot förfaranderegler i 5 kap. PBL vad gällde antagande av detaljplan samt mot likställighetsprincipen. I det material som i planärendet skickades ut inför samrådet hade ett vägreservat redovisats. Reservatet låg i klagandens tomtgräns och skulle ha stor betydelse för dem. I den slutliga detaljplanen hade reservatet tagits bort utan att någon under samrådet begärt det. Åtgärden uttrycktes inte heller i klartext utan presenterades endast i form av en ny plankarta. Vidare hade andra fastigheter, men inte deras, fått nya byggrätter trots att dessa fastigheter inte skilde sig från deras.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>Mot bakgrund av den vidsträckt kommunala självbestämmanderätt finner högsta förvaltningsdomstolen att den kritik som i förevarande mål riktats mot innehållet i planen inte ger fog för att underkänna den. Den formella handläggningen i kommunen eller besvärspövrningen har,</i></p>

		<i>så vitt framkommit, inte heller varit bristfällig. - Inte heller i övrigt har det visats att regeringens beslut strider mot någon rättsregel på det sätt som sökandena angivit. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i ärendet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska således stå fast.</i>
Högsta domstolen	NJA 1993 s 700 (I) (II)	<p>En kommun har som huvudman för en allmän VA-anläggning beslutat att för vissa fastigheter inom VA-anläggningens verksamhetsområde anta en särtaxa med förhöjd anläggningsavgift (I) respektive att fastställa en tilläggsavgift utöver den gällande taxans anslutningsavgift (II). Vid prövning enligt lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar har avgifterna inte ansetts strida mot bestämmelsen i 26 § omavgiftsskyldighetens fördelning efter skälig och rättvis grund.</p> <p>I målet gjorde Högsta domstolen följande bedömning.</p> <p><i>Bestämmelsen i 26 § VA-lagen ger uttryck för den likställighetsprincip som är grundläggande för kommunal verksamhet och som brukar anses innebära att särbehandling inte är tillåten annat än på objektiva grunder. Bestämmelsen är emellertid allmänt hållen och måste i vissa lägen anses ge utrymme för olika bedömningar när det gäller frågan huruvida särförhållanden beträffande viss eller vissa fastigheter lämpligen bör ge upphov till särskild anläggningstaxa eller ej, utan att någondera bedömningen kan anses lagstridig.</i></p> <p><i>Den utredning som har åberopats i förevarande mål ger inte grund för någon annan slutsats än den som kammarrätten dragit av det material som förelegat där. Att anläggningskostnaden för något område inom kommunen - såsom Kullsviksområdet - kan ha varit högre än för andra områden utan att någon särskild anläggningstaxa har fastställts för det området ändrar inte denna bedömning.</i></p> <p><i>På grund härav finner Högsta domstolen att anläggnings-taxan för Särön inte strider mot 26 § va-lagen. Sten G:s och medparters talan skall därför lämnas utan bifall.</i></p>
Regeringsrätten	RA 1991 not 84	<p>Kommunalbesvär - likställighetsprincipen (gatukostnadsersättning).</p> <p>Kommunen hade inte medtagit kommunens fastigheter för allmän service bland de kostnadsbärande fastigheterna, varför övriga fastigheter inom fördelningsområdet belastats med en ökad andel av kostnaderna. Kommunen motiverade detta med att servicefastigheterna betjänar bebyggelsen inom området. De kommunala service-fastigheterna betjänade dock även närliggande</p>

		<p>bebyggelse utanför fördelningsområdet.</p> <p>I målet ansåg regeringsrätten att kommunen inte i så avsevärd grad och på icke objektiva grunder åsidosatt likställighetsprincipen att beslutet bör upphävas.</p>
Högsta domstolen	NJA 2022 s 763	<p>Det har ansetts förenligt med regleringen i plan- och bygglagen samt självkostnads- och likställighetsprinciperna att i samband med ett beslut om bygglov ta ut planavgift enligt den taxa som gällde vid bygglovsbeslutet.</p> <p>I målet gjorde Högsta domstolen följande bedömning.</p> <p><i>Likställighetsprincipen innebär att kommuner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Likställighetsprincipen innebär i fråga om fördelning av avgifter att lika avgift ska utgå för lika prestation och att kommunmedlemmar som befinner sig i motsvarande läge ska betala samma avgift (se prop. 2016/17:171 s. 303). Principen innebär även det omvända, dvs. att kommunen ska differentiera avgiftsuttaget vid olika prestationer.</i></p> <p><i>En central del i bedömningen av om likställighetsprincipen iaktagits är att slå fast vilka bygglovssökande som befinner sig i samma situation med den följden att de ska betala samma planavgift. Enligt Högsta domstolen är den relevanta jämförelsen tidpunkten för bygglovets beviljande, dvs. de personer som beviljas identiska bygglov vid samma tidpunkt måste anses befinna sig i samma situation.</i></p>

Nedan följer en sammanställning av rättsfall där kommunens beslut har ansetts förenligt med likställighetsprincipen.		
Instans	Mål nr	Fråga/slutsats
Högsta förvaltnings-domstolen	HFD 1189-12	<p>Att kommunfullmäktige i Vaxholms kommuns beslutade att anta en ny detaljplan, som enligt klaganden innebar begränsade byggrätter för vissa fastigheter på Skogsöudde, ansågs inte strida mot bl.a.likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde högsta förvaltningsdomstolen följande bedömning.</p> <p><i>Det har i målet inte kommit fram att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som finns i planärenden eller att det vid handläggningen förekommit något el som kan ha påverkat utgången i ärendet. Regeringens beslut kan därför inte anses strida mot någon rättsregel på det sätt som sökandena angett. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.</i></p>
Regeringsrätten	RÅ 1977 Ab 433	<p>I målet hade fastighetsägarna i ett gammalt hamnområde begärt att kommunen i samband med tvingande anslutning till kommunal VA-anläggning skulle lösa in äldre befintliga anläggningar. Kommunen avsåg framställningen. Några av dessa fastighetsägare överklagade avslagsbeslutet eftersom vissa av fastighetsägarna som berördes av den centrala VA-anläggningen hade fått ersättning för anläggningar som hade blivit onyttiga. Klagandena hävdade att kommunens avslagsbeslut stred mot likställighetsprincipen.</p> <p>I målet gjorde regeringsrätten följande bedömning.</p> <p><i>Att Löddeköpinge kommun enligt 16 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar utgivit ersättning till fastighetsägare som var mantalsskrivna på de till kommunens va-anläggning anslutna fastigheterna kan ej tilläggas innebörden av en utfästelse av kommunen att ersätta även övriga fastighetsägare, vilkas anläggningar blivit onyttiga genom anslutning. Däremot har åtgärden inneburit en inte tillåten avvikelse från den kommunala likställighetsprincipen. Vid angivna förhållanden och då kommunen ej varit pliktig att undanröja den brist i likställighet som sålunda uppkommit lämnar regeringsrätten, som i övrigt delar länsstyrelsens bedömning i överklagade beslutet, besvären utan bifall.</i></p>

Regeringsrätten	R78 2:22	<p>Regeringsrätten konstaterade att kostnaden för kommunens VA-anläggning – med den kapacitet den givits på grund av särskild belastning sommartid – kunde läggas på samtliga nyttjare av anläggningen.</p> <p>Frågan i målet gällde dock om det är förenligt med den kommunala likställighetsprincipen och föreskriften i VA-lagen (1970:244) om fördelning av avgiftsskyldigheten mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund, att de nyttjare som under taxeaåret förbrukar en mindre mängd vatten än 72 kbm avkrävs ett relativt sett större bidrag än övriga nyttjare.</p> <p>I sitt yttrande i målet hade kommunen inte anfört annat skäl för differentieringen mellan förbrukarna än att kostnaderna för överkapaciteten rimligtvis inte bör i sin helhet uttas av kommuninnevärnarna och att systemet innebar att de stadsboende i kommunen subventionerade hushållsvattnet för turisterna. Vad kommunen anfört utgjorde enligt regeringsrätten inte någon grund för differentiering av avgiften per kbm vatten nyttjarna emellan. I målet hade inte förekommit annan omständighet på grund varav differentieringen skulle kunna anses tillåten trots likställighetsprincipen. Taxan ansågs därför vila på orättvis grund.</p>
Regeringsrätten	RÅ 1991 ref 17	<p>Kostnader för byggande av gator m.m. inom område med stadsplan (ny efter byggnadsplan) har inte ansetts bli fördelade efter skälig och rättvis grund, när befintlig äldre bebyggelse belastas efter samma normer som nybebyggelsen, utan någon reduktion med hänsyn till befintligt vägnät.</p>
Regeringsrätten	RÅ 1990 ref 109	<p>Lagen om rättsprövning har inte ansetts tillämplig i fråga om kommunal byggnadslovstaxa. Sådan taxa har ansetts strida mot likställighetsprincipen (resningsärende).</p> <p>Sökanden i målet ansökte om rättsprövning till följd av att en kommuns taxa var uppbyggd med separat avgiftssättning för bostadshus och fritidshus.</p> <p>Enligt regeringsrätten saknades fog för att anse att byggnadslovsansökningar beträffande fritidshusbebyggelse totalt sett skulle medföra högre kostnader för kommunen i den omfattning som återspeglades i taxan. Härtill kom att den indelning av fritidshusbyggnationerna i storleksklasser efter bruttoarean som gjorts i taxan och det avgiftsuttag som bestämts i de olika klasserna talade mot att taxan grundats på beräkningar av den genomsnittliga kostnaden för åtgärderna inom respektive storleksklass. Regeringsrätten fann på grund av det anförda att taxan stred i första hand mot likställighetsprincipen.</p>

Rättspraxis avseende andra frågor		
<i>Rättsfall där kommunens beslut har ansetts förenligt med likställighetsprincipen.</i> De rättsfall som återges nedan omnämns i lagkommentarerna och har meddelats av den högsta instansen. De får därför anses vara vägledande.		
Instans	Mål nr	Fråga/slutsats
Regeringsrätten	RÅ 2005 not 21	När det statliga allmänna barnbidraget vid ett tillfälle höjdes med 100 kr per barn och månad beslutade en kommun att höjningen inte skulle medräknas vid beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Klaganden menade att beslutet stred mot likställighetsprincipen genom att gynna socialbidragsberoende barnfamiljer i förhållande till andra socialbidragsgrupper i kommunen. Regeringsrätten anförde att beslutet omfattade barnfamiljer i kommunen men inte innebar att någon inom denna grupp skulle gynnas eller missgynnas vid prövning i biståndsärenden. Så länge kommunmedlemmar som befann sig i samma situation behandlades lika, var likställighetsprincipen inte något hinder för att genomföra det klandrade beslutet
Regeringsrätten	RÅ 1987 ref 17	Kommun har ansetts behörig att differentiera avgift för båtplats till vilken statsbidrag utgått med hänsyn till om båtplatsinnehavaren är kommunmedlem eller inte.
Regeringsrätten	RÅ 1979 Ab 237	Enligt Regeringsrätten måste det i vissa fall godtas att kommunens taxor (i detta fall barnomsorgstaxa) bestäms efter schablon, även om inte rättvisa uppnås i det enskilda fallet. I målet ansågs det tillräckligt att kommunen försökt följa likställighetsprincipen så långt det var möjligt.
Regeringsrätten	RÅ 1977 Ab 57	Målet avsåg klander av kommunfullmäktigebeslut avseende höjningar av tidigare fastställda ackordstaxebelopp. Regeringsrätten fann att det beträffande de beslutade taxehöjningarna inte visats annat än att dessa påkallats av ökade kostnader för gasverksamheten och att de inte stod i strid mot likställighetsprincipen. Vad sökanden anförde till stöd för sin talan ansågs ej visa att taxebeslutet, även om detta kunde medföra att avgiften i det särskilda fallet inte direkt skulle följa den verkliga gasförbrukningen, vilade på orättvis grund. Inte heller i övrigt hade visats att beslutet var olagligt i något hänseende. Regeringsrätten uttalade således att det kommunala beslutet avseende gasförbrukningsavgift inte kunde anses

		vila på orättvis grund trots att den beräkningsmodell som användes kunde komma att innebära en högre avgift för vissa kommunmedlemmar än vad deras verkliga gasförbrukning föranledde.
Regeringsrätten	RÅ 1977 ref 55	Genom ett förlikningsavtal hade kommunen bl.a. förbundit sig att av nuvarande och framtida ägare av någon av i avtalet angivna fastigheter inte ta ut högre anslutningsavgift för vägar, vatten och avlopp än tvåtusen kronor för varje fastighet, oavsett när anslutningsavgiften skulle erläggas. Beslutet innebar en gynnande särbehandling i avgiftshänseende av en grupp av fastighetsägare i förhållande till fastighetsägare i allmänhet i kommunen. Kommunfullmäktige hade till stöd för beslutet åberopat att det var ett nödvändigt villkor för att avtalet överhuvudtaget skulle komma till stånd. Kommunfullmäktiges uttalande hade inte ifrågasatts, varför förlikningsavtalet ansågs ha tillkommit för ett i och för sig behörigt ändamål. Kommunfullmäktige kunde därför inte anses ha obehörigen gynnat vissa kommunmedlemmar eller på annat sätt beslutat på orättvis grund.

Rättspraxis avseende andra frågor		
<i>Rättsfall där kommunens beslut har ansetts strida mot likställighetsprincipen</i>		
Instans	Mål nr	Fråga/slutsats
Regeringsrätten	RA 1996 ref 9	<p>Kommunfullmäktige i Landskrona kommun beslutade att hos länsstyrelsen begära fastställelse av ett förslag till taxa för båttrafiken mellan Ven och Landskrona. Enligt förslaget skulle de personer som var folkbokförda på Ven och som vid biljettkontroll styrkte detta förhållande genom uppvisande av ett särskilt legitimationsbevis, som utfärdades av bolaget, i viss utsträckning få utnyttja båttrafiken enligt en lägre taxa än den som gällde för övriga trafikanter.</p> <p>Förslaget innebar en särbehandling av folkbokförda personer på Ven i förhållande till övriga kommunmedlemmar. Kommunen motiverade särbehandlingen med att Venbor som önskade besöka andra delar av kommunen hade högre resekostnader än andra Landskronabor som besökte andra delar av kommunen.</p> <p>Regeringsrätten konstaterade att något sakligt skäl inte framkommit för att från den lägre taxan utestänga kommunmedlemmar som inte var bosatta på Ven, men som i likhet med Venborna använde färjeförbindelsen i sådan utsträckning att de ville begagna sig av klippkorten. Särbehandlingen stod därför i strid med likställighetsprincipen.</p>
Regeringsrätten	RA 83 2:69	<p>Vid fördelning av årsbidrag till bildningsorganisationerna tilldelades ABF 770 000 kr och Vuxenskolan 305 000 kr. Båda organisationerna hade var för sig ungefär samma antal studietimmar för det pågående verksamhetsåret och väntade sig lika ökning av antalet studietimmar för det kommande året.</p> <p>Regeringsrätten konstaterade att det förelåg en betydande skillnad mellan det kommunala stödet till ABF och stödet till Vuxenskolan, trots att båda organisationerna uppvisade i stort sett lika antal studietimmar.</p> <p>Vid angivna förhållanden och eftersom kommunen inte uppgett någon saklig grund för bidragsdifferensen fick anslagsfördelningen anses strida mot den kommunala likställighetsprincipen.</p>

6. Likställighetsprincipen och klimatanpassning i olika skrifter

6.1 Som angetts i punkt 1.2 ovan framgår det av ett flertal skrifter att likställighetsprincipen kan utgöra ett möjligt hinder för kommunernas arbete med klimatanpassning. Nedan återges några utdrag ur litteraturen för att belysa på vilket sätt principen har ansetts kunna påverka kommunernas klimatanpassningsarbete.

6.2 I Nationella expertrådet för klimatanpassnings första rapport anges följande.

Juridiska hinder genom likställighetsprincipen

Likställighetsprincipen innebär att en kommun inte kan medverka till finansiering av en anläggning eller verksamhet i syfte att skydda enskilda intressen. Det innebär att en kommun inte kan bidra till finansieringen av skyddsåtgärder mot erosion för en, eller en grupp av enskilda, fastighetsägare, eftersom nyttan endast tillfaller ett fåtal kommuninvånare. Principen utgör emellertid inget fullständigt hinder för kommunal medfinansiering. I fall där även allmänna intressen skulle åtnjuta skydd av en åtgärd finns möjlighet för en kommun att medverka till finansieringen. Betydelsen av det allmänna intresset behöver då tydliggöras och kvantifieras i förhållande till det enskilda intresset som åtgärden också är satt att skydda. Likställighetsprincipen innebär även problem för enskilda fastighetsägare att teckna försäkring mot erosionsproblem. Fastighetsägare som exempelvis påverkas av stranderosion kommer med största sannolikhet att förr eller senare lida skada på sin fastighet. Riskbilden är därmed allvarigare jämfört med en fastighetsägare som inte är utsatt för erosionsproblem. Resultatet blir högre försäkringspremier eller svårigheter att överhuvudtaget teckna en försäkring. Hänsynsprincipen är lagfäst i jordabalkens 3 kap. 1 § och innebär att det åligger var och en vid nyttjandet av sin eller annans fasta egendom att ta skäligen hänsyn till sin omgivning. När fastighetsägare genomför åtgärder med syfte att skydda en enskild fastighet kan det få negativa konsekvenser för grannfastigheter och även för allmänna intressen, exempelvis genom påverkan på naturvärden. För att minska risken för negativa följeffekter av enskilda åtgärder i gemensam regi med ett samlat grepp

kring skydd och dess konsekvenser. Då kommunen genomför den största andelen av åtgärderna längs kuststräckan kunde det vara lämpligt att samordning av ett sådant gemensamt initiativ sköts av kommunen. Ett gemensamt initiativ skulle i det här fallet gynna vissa fastighetsägare och det uppstår då ett behov av att göra det möjligt för enskilda fastighetsägare att delfinansiera åtgärden. På så sätt frångås risken för otillbörligt gynnande av enskild enligt likställighetsprincipen som kommunen måste förhålla sig till.⁹

6.3 I Riksrevisionens rapport Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (RiR 2022:29) anges följande.

Det finns även oklarheter om det juridiska ansvaret som enligt SGI utgör ett hinder för kommuner att genomföra åtgärder. Juridiskt är det fastighetsägarna som har ansvar för säkerheten på sin mark, men de har varken kompetens eller resurser att ansvara för skredsäkringsåtgärder. Det kan också vara oklart vilka åtgärder som ska bedömas vara av allmänt intresse och därmed falla under kommunalt ansvar att utföra. Två kommuner har sett stora problem med att ta emot bidrag för att utföra åtgärder för ras- och skredsäkring på fastigheter med privata ägare. Dels har man bedömt att likställighetsprincipen gör att en kommun inte får gynna en enskild medborgare, dels ser man problem avseende ansvar för den utförda åtgärden. SGI vill genom ett förslag på förordningsändring tydliggöra att det är en klimatinvesteringsåtgärd och att kommunen därigenom har befogenhet att både lämna bidrag och stötta åtgärder på privata fastigheter. Förslaget är inte behandlat av regeringen än.¹⁰

Ett hinder för kommunala åtgärder är att vissa kommuner är osäkra på om de får genomföra åtgärder på privat mark. Det handlar bland annat om huruvida en kommun kan genomföra eller finansiera en klimatanpassningsåtgärd när denna endast gynnar ett fåtal kommunmedlemmar, det vill säga hur kommunallagens likställighetsprincip ska tillämpas. En åtgärd som är av allmänt intresse kan genomföras även om åtgärden endast är till direkt nytta för ett mindre antal medlemmar. Kommunerna

9. Nationella expertrådet för klimatanpassning. Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning ss 274-275.

10. Riksrevisionen. Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön. RiR 2022:29 s 42

menar dock att det inte alltid är tydligt vilka åtgärder som kan anses vara av allmänt intresse och därmed faller under kommunalt ansvar.¹¹

6.4 Under rubriken *Kommunens möjligheter att vidta förebyggande åtgärder* hänvisar den Nationella strategin för klimatanpassning (2017/18:163) till den s.k. jordskredspropositionen (Prop. 1985/86:150, s 5), enligt vilken det ligger inom den kommunala kompetensen att vidta förebyggande åtgärder när ansvaret för sådana åtgärder inte faller inom ramen för räddningstjänst eller omfattas av försäkringsskydd.

6.5 Vidare påpekas följande i den ovannämnda Nationella strategin för klimatanpassning.

Kommunerna har en central roll i arbetet med klimatanpassning i egenskap av huvudman för kommunal teknisk försörjning såsom vatten och avlopp, gaturenhållning m.m. och med utgångspunkt i ansvaret för samhällsplanering och det förebyggande arbetet mot naturolyckor inom sitt geografiska område. Kommunen har i likhet med andra verksamhetsutövare ett eget ansvar och intresse av att vidta åtgärder om områden där kommunen är huvudman, som kommunala gator och allmän platsmark, eller om kommunala skolor och andra kommunala verksamheter hotas. Kommunens roll är i detta avseende dubbel, dels som fastighetsägare för att skydda kommunens egendom och ekonomiska intressen, dels att se till att skador på byggnaderna och övriga strukturer inte medför ett avbrott i samhällsfunktionen.¹²

6.6 I *Vem har ansvaret?* (SOU 2017:42) anges följande vad gäller klimatanpassning och likställighetsprincipen.

Från Ystads kommun har framförts att kommunen arbetar med strandfodring, eftersom sandstränderna är viktiga för såväl kommuninvånarna som besöksnäringen. Ett problem för kommunen utgör dock den kustnära bebyggelsen längs stränderna. Många fastighetsägare tar egna initiativ för att skydda sina fastigheter mot erosion och översvämning genom att sätta upp stenar eller betonghinder.

11. Riksrevisionen. Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön. RiR 2022:29 s 72.
12. Prop. 2017/18:163. Den nationella strategin för klimatanpassning s 23.

Åtgärderna försvårar erosionen, eftersom kraften i vattnet ökar om den stöter på fasta hinder. I slutänden innebär det att andra fastighetsägares problem försvåras väsentligt. Ystads kommun menar att det föreligger en osäkerhet om vad kommunen kan eller får göra utifrån likställighetsprincipen. Det framstår som självklart att kommunen får använda skattemedel för att skydda stranden, men där emot knappast enskilda fastigheter. Samtidigt blir konsekvensen om kommunen är förhindrad att skydda enskilda fastigheter enskilda initiativ som försvårar situationen. Helsingborgs kommun har pekat på samma problem. Här deltar kommunen i samarbete med bl.a. Länsstyrelsen Skåne i ett projekt med förhoppningen att med stöd av EU-bidrag starta ett projekt för att minska erosionen. I projektet ingår att ta bort sten- och betonghinder som uppförts av enskilda på stränderna, eftersom de försvårar erosionen. Eftersom hindren uppförts utan tillstånd utgör bortforslandet enligt uppgift från Länsstyrelsen Skåne inte ett problem. Helsingborgs kommun kommer att försöka ta bort olika hinder, medan Ystads kommun inte avser att göra det, i Ystad bedöms hindren vara av betydelse för fastighetsägarna. Därutöver planeras sandtillförsel i havet nära kusten, eftersom mer sand enligt senaste forskning minskar kraften i vågorna. Kostnaderna för projektet skulle uppgå till 100 miljoner kronor. Från Länsstyrelsen Skåne har också påpekats att myndigheten ofta kontaktas av fastighetsägare som drabbas av erosionen med förfrågan om vad de ska göra för att skydda sina fastigheter. I nuläget tvingas fastighetsägarna efter varje storm att ersätta stenarna som skyddar fastigheten.

När det gäller risk för skada och vad som i det sammanhanget kan vara ett allmänt intresse kan en utgångspunkt vara att en allmän plats, skolor, gator som allmänheten har tillträde till har ett allmänt intresse. Att kommunen vidtar åtgärder för att skydda dessa platser borde därmed inte utgöra ett problem i förhållande till likställighetsprincipen.

Därmed är det förstås så att det – som Ystads kommun påpekat – inte är ett problem att kommunen lägger medel på strandfodring för att

skydda stranden som har stor betydelse både för invånarna och för turistnäringen. Från kommunalt håll har påpekats att även en större grupp fastigheter i en kommun skulle kunna beskrivas som ett allmänt intresse. På samma sätt bör åtgärder som är en del av ett större sammanhang inte behöva vara ett hinder.¹³

6.7 I *Klimat- och sårbarhetsutredningen* (SOU 2007:60) anges följande.

Vissa kommuner har ansett att det strider mot likställighetsprincipen att ge bidrag till enskilda kommunmedlemmar för förebyggande åtgärder. Av förarbetena till kommunallagen (prop. 1990/91:117, s. 29) framgår att likställighetsprincipen innebär att det inte är tillåtet att särbehandla vissa kommunmedlemmar eller grupper av kommunmedlemmar annat än på objektiv grund. Rationella skäl eller sakliga överväganden krävs som grund för att kommunmedlemmar behandlas olika. För att särbehandlingen ska strida mot likställighetsprincipen ska det vara fråga om en "obehörig" särbehandling. (s. 149) Kommunerna och landstingen ska vara objektiva och rättvisa i sin behandling av kommunmedlemmarna. Vad som är objektiv grund avgörs i rättspraxis. Eftersom de åtgärder som bidraget avser baseras på avgöranden om riskerna för de hotade fastigheterna, torde

13. SOU 2017:42. Vem har ansvaret? ss 165-167.

kriteriet om objektiv grund vara uppfyllt. Denna tolkning gjordes också i Jordskedspropositionen.

Det faktum att kommuner har tolkat lagen olika, talar emellertid för att kommunernas möjlighet att finansiera åtgärder som syftar till att förebygga naturolyckor regleras i en särskild lag, för att förtydliga ansvarsförhållandena och förenkla beslutsprocessen.

Vidare anser vi att kommunerna bör ges lagstöd att utföra åtgärder på annans mark, ifall detta är nödvändigt för att skydda omgivande bebyggelse för naturskaderisker. Kommunen bör även ha rätt till tillträde till annans mark då så krävs för att utföra åtgärder på närliggande mark. Bestämmelserna bör åtföljas av krav på återställande av skador och att negativ inverkan på fastigheten minimeras.¹⁴

14. SOU 2007:60. Klimat- och sårbarhetsutredningen ss 584-585.

Katarina Ibold / Partner / Advokat
+46 (0) 709 25 26 29 katarina.ibold@delphi.se

Gaëlle Bjurström / Senior Associate / Advokat
+46 (0) 709 25 25 37 gaelle.bjurstrom@delphi.se